

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מו.

עין משפט
נר מצוה

(א) פסחים 1: [מספ] ברכות פ"ו הט"ו, (ב) שם ומנחות מג, [מספ] שם (ג) ה"ד, (ד) שם כג, ע"ש, (ה) רש"ל מ"ו, (ו) ברכות מג, (ז) רש"ל [ועי' ש"א], (ח) ועי' מוס' מנחות מג: סד"ה ואלון.

תורה אור השלם

1. זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור שא"ל אביך ויגדך ויגדך ויאמר לך: דברים לב ו
2. ברוך אדני יום יום יעמם לנו האל שיעמנו תהלים סח ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הרואה נר וכו' לזכר על ראייה הלאשונה:

הגהות הגר"א

[א] תוס' סד"ה העשה. לעשות סוכה לשמו. נמחק וי"ז על עשיית סוכה:

רבינו הגנאל

ומתבאר עלה דר' יוחנן מיהא מתניתא דקתני לולב שבעה וסוכה יום אחד. ומשני לולב שבעה בומן שבת המקדש קיים, לולב יום אחד האידיא. סוכה תנאי היא, דתנאי תפילין כל זמן שמניחין מברך עליהן דברי רבי, וחכמים אומרים אין מברך עליהן אלא שחרית בלבד. ור' יוחנן דאמר כרבי. ואע"ג דאמר רבה בר בר חנה הלכה כחכמים, לא עבדי עובדא כמשמתייה, אלא כל אימת דמנח להו מברך. רבנן דבי רב אשי, כל אימת דהו ממשמי בהו מברכי. אמר רב יהודה אמר שמואל מצות לולב כל ד', ואף רב סבר מצות לולב כל ד', דאמר רב חייא בר אשי אמר רב המדליק נר חנוכה צריך לברך, כיום ראשון המדליק מברך ג' והרואה מברך ב' כו'. ור' יהושע בן לוי אמר יום ראשון מצות לולב, מיכן ואילך מצות זקנים, וכן אמר ר' יצחק.

ת"ר העושה סוכה לעצמו ואומר ברוך שהחיינו, נכנס לישב בה מברך לישב בסוכה. היתה עשויה אם יכול לחדש בה דבר מברך אחת מיד, שהחיינו. ואם לאו לכשיכנס בה מברך שתיים. אמר רב אשי, רב כהנא מסדר להו לכולהו הני בירכתא אכסא דקידושא. ת"ר היו לפניו מצות הרבה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו ונתנו על המצוות, ר' יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת. מרבית ברוך ה' יום יום, כל יום יום תן לו מעין ברכותיו, כלומר אם היא שבת מברך ברכת שבת ואם יום טוב הוא מברך ברכת יום טוב. הכא נמי כל מצוה ומצוה תן לה ברכתה כפי עצמה. והלכתא כ"י יהודה. אמר ר' זירא לא כמות הק"ב [מת] מרת בשר דהם.

העושה לולב. בערב יום טוב: לעצמו. ולא לאחרים: כאן נזמן **בית המקדש.** מברכין עליו במקדש כל שבעה מדלוריייתא היא כרבי יוחנן דתלי טעמא דלאורייתא: כל זמן שמניחין. ואפילו חולץ ומניחין מאה פעמים ביום. וגבי

לילות מימים וכחד יומא אריכא הוא מברכין עליה בכל יום דהוא דומיא דחולץ ומניח: אלא שחרית. ובסוכה נמי כיון דכחד יומא הוא סגי בצרכה של יום ראשון: דלא עבדי שמעטייה. אלא כל זמן דמנח תפילין מברך: הכי גרסינן ואנן נמי כרבי עבדינן ומברכין כל שבעה. ואע"ג דכחד יומא הוא. ובלולב נמי כל שבעה ואע"ג דמדברין מברכין עליה כי היכי דמברכין נטר חנוכה וצמיגה דרבנן דקס ליה רב שמואל צמד שיטתא בלולב ורבין נמי משמיה בהו. דקיימא לן חייב אדם למשמע בתפילין כל שעה ק"ו מליך צפ"ק דיומא (דף ט:): **מזוה לולב שבעה.** לזכרה: **יום ראשון מזוה לולב.** דלאורייתא ועיקר ובעיא ברכה: **מכאן ואילך מזוה זקנים.** רבן יוחנן בן זכאי וסיעתו ודרבנן לא בעיא ברכה: ואף רב סבר לה כל שבעה. צעי ברכה למנות לולב ואף על גב דמדברין הוא צעי ברכה: **דאמר רב.** נטר חנוכה דמדברין הוא וצעי ברכה הכא נמי לא שנה: **הרואה נר חנוכה.** קאי על שלל הדליק צויתו ועובר צדשות הרבים ורואה אומה צפתמי ישראל שמנוה להניח בפתח לריך לזכר על (א) הלאשונה: **מברך ששים.** שהחיינו ושעשה נסים שאין על הרואה לזכר להדליק הנר: **מכאן ואילך.** זמן ליכא: **המדליק מברך.** להדליק נר ושעשה נסים: **והרואה.** שעשה נסים לחודיה: **ויסין לונו.** ואילן הוא מדבריהם: **פתח לה כהניא.** להא דרב גבי לולב ולא שמע לה מכלל דנר חנוכה: **מברך ששים.** לישב בסוכה וזמן: **מצוה הרבה.** ליתול לולב לישב בסוכה להניח תפילין להתעטף בצליית: **על המנוח.** ויכא ידי כולן: **כל יום ויום מעין ברכותיו.** של שבת מעין של שבת של חול מעין של חול של יו"ט מעין של יו"ט המאורע:

מחזיק מברך שתים ורואה מברך אחת ומאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר (של) חנוכה והיכן צונו מלא תסור ורב נחמן בר יצחק אמר ישאל אביך ויגדך (מאי ממעט זמן אימא ממעט גם גם כל יומא איתיה) רב נחמן בר יצחק מתני לה בהדיא אמר רב כל שבעה מצות לולב ת"ר העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו כו' נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו כו' היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר אשי, רב כהנא מסדר להו לכולהו הני בירכתא אכסא דקידושא. ת"ר היו לפניו מצות הרבה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו ונתנו על המצוות, ר' יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת. מרבית ברוך ה' יום יום, כל יום יום תן לו מעין ברכותיו, כלומר אם היא שבת מברך ברכת שבת ואם יום טוב הוא מברך ברכת יום טוב. הכא נמי כל מצוה ומצוה תן לה ברכתה כפי עצמה. והלכתא כ"י יהודה. אמר ר' זירא לא כמות הק"ב [מת] מרת בשר דהם.

העושה סוכה לעצמו. דווקא נקט לעצמו אצל לאחר לא מברך מידי להאי תנא דסבר דאין מברך לעשות כדדייקין פ' התכלת (מנחות דף מג. ושם): ואיכא תנא דתני בירושלמי בפרק הרואה עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה עשאה לאחר מברך [א] לעשות סוכה (לשמן):

העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו. לריך לפרש טעם מאי שנה ליש מצות שתקינו לזכר שהחיינו ויש מצות שלא תקינו בעשיית סוכה ולולב תקינו כדלשכחן הכא ובעשיית לילית ותפילין לא תקינו כדמוכח פרק התכלת (ג"ו שם) דמפרש ר' יוחנן מאי מברך אתפילין של יד ותפילין של ראש ואילו לעשות תפילין לא מברך דלא חשיב ליה וכמו כן יש לקדק דשהחיינו כסוף פרק ערבי פסחים (פסחים דף קכ"א): ואילו חמילה לא מברך מדלא חשיב צפ' התכלת (מנחות שם) ובסוף ר"א דמילה (שבת דף קלו:): צהדי ברכות של מילה וכן אקריאת מגילה מברך שהחיינו כדליתא בריש הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כ"א): ואילו אקריאת הלל לא מברך וגרסא דמלוה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו ודלמרינן בהרואה (ברכות דף נ"ד). דמברך על כלים חדשים כעז רב שריא גאון דלא סמכינן עלה דמסקינן בפרק כלל מערבין (עירובין ד' מ:): דבעינן מידי דלתי זמן זמן וקשה מפדיון הן (א): **נכנס לישב בה מברך לישב בסוכה.** מדלא קאמר מברך שמים דקתני סיפא בעשוייה ועומדת ואין יכול לחדש בה דבר משמע דנפיק אהא דצריך אעשייה שהחיינו ומימה ומיפוק ליה דמברך משום יו"ט כמו שמברכין איום טוב דפסק ועזרת וכל שאר ימים טובים ושמה בין דסוכה מחמת חג קאתא סברא הוא דזמן דידה אע"פ שצריך בחול פטור הוא אף כגון דזמן כי קא לתי מחמת מועד קאתי אפילו בלא יום טוב כדלמך לקמן (דף מו:): דאי לא צריך האידנא מברך למחר או ליומא אחרת:

דב"ל אימת דמשמשי מברכי. דמנוה למשמע בן שלל יסיה דעתו דבפרק קמא דיומא (ד' ט:): ילפינן מליך ומה ליך שאין צו אלא אזכרה אחת ולא אתפרש מאי הוא מברך אס מברכין לשמור את חוקיו כמו שמברכין בטר דמסקין תפלתו או להניח כמו שמברכין בשעת הגחה כדליתא בהקומץ רבה (מנחות דף לו. ושם) דהכא הרי מונחין ועומדין ומסתברא למשור בטר דמסקין תפלתו כדליתא פרק בא סימן (מ"ה דף ט"ז): **הרואה נר של חנוכה צריך לברך.** בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לזכר לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חציבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין לרואה ברכה שאין העושה מברך: אתרוג

ל א מיי פ"ח מהלכות ברכות הל' ט ופ"ו מהלכות לולב הלכה ז סמג עשין כו ועשין מד טו"ע א"ח סי' תרנ"א סעיף ה: **ל"א ב מיי פ"ו מהלכות לולב הלכה טו** טו"ע א"ח סי' תרסב סעיף א: **ל"ב ג מיי פ"ח מהלכות ברכות הלכה ט ט ופ"ו מהלכות סוכה הל' יב סמג עשין כו ועשין מד טו"ע א"ח סי' תרמ"א סעיף א:** **ל"ג ד מיי פ"ד מהלכות תפילין הלכה ז סמג עשין כה ועשין א"ח סי' כה סעיף ב:** **ל"ד ה מיי פ"ו מהלכות סוכה הלכה יב סמג עשין כה ועשין א"ח סי' תרמ"א סעיף א:** **ל"ה ו מיי פ"ג מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין ה ועשין א"ח סי' תרעו סעיף א:** **ל"ו ז מיי ט"ג טו"ע שם סעיף ג:** **ל"ז ח מיי טו"ע שם סעיף ב:** **ל"ח ט מיי פ"ו מהלכות סוכה הל' יב סמג עשין מג טו"ע א"ח סי' תרמ"א סעיף א:** **ל"ט י מיי פ"ח מהלכות ברכות הלכה י:**

מוסף רש"י

בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו. בשבת מעין שבת, צו"ט מעין יו"ט (ברכות מ.)